Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijalausunto

Digipalvelusäädös, esteettömyysdirektiivin soveltaminen

Asia: U 2/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (digipalvelusäädös)

Yleistä

Tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU 2019/882, jäljempänä esteettömyysdirektiivi).

Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä tämän kevään aikana.

Esteettömyysdirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on julkaistava esteettömyysdirektiivin aikataulussa, viimeistään 28.6.2022. Vaatimusten soveltaminen alkaa 28.6.2025.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen velvoitteiden näkökulmasta on tärkeää, että esteettömyys ja saavutettavuus huomioidaan läpileikkaavasti kaikissa tuotteissa, palveluissa ja ympäristöissä, kuten Suomen kantaan on kirjattu. Tällä tarkoitetaan, lainsäädännön ohella, vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien edistämistä ja tulevaisuuteen suuntautuvaa aktiivista toimintaa, kuten koulutusta, neuvontaa, tiedon jakamista ja asenteisiin vaikuttamista kaikilla hallinnon aloilla ja tasoilla.

Suomen kanta

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy valtioneuvoston uuteen kantaan siitä, että ei ole tarkoituksenmukaista, että digipalvelusäädöksellä, joka on asetus, ulotettaisiin esteettömyysdirektiivin vaatimukset koskemaan digipalvelusäädöksessä tarkoitettuja verkkoalustoja. On lainsäädännöllisesti ongelmallista säätää samasta asiasta EU:n asetuksella ja direktiivillä, jolloin sääntely ei olisi sama kaikille toimijoille. Eräät verkkoalustat voisivat kuulua sekä direktiivin että asetuksen soveltamisalaan.

Erityisen haastava on tulkita, mitä esteettömyysdirektiivin vaatimuksia tässä tilanteessa sovellettaisiin. Euroopan parlamentti ehdottaa, että verkkoalustoihin (jotka eivät ole pieniä tai

mikroyrityksiä) sovellettaisiin esteettömyysdirektiivin sääntelyä eli että verkkoalustat noudattaisivat direktiivin liitteessä I olevien III, IV, ja VI ja VII jaksossa vahvistettuja esteettömyysvaatimuksia.

Kyseessä olevista esteettömyysvaatimuksista III jakson vaatimukset vastaavat verkkosivustoihin, mobiilisovelluksiin ja niihin liittyviin toiminnallisuuksiin[1] sovellettavia saavutettavuusvaatimuksia. Sen sijaan IV jaksossa on lisävaatimuksia tietyille palveluille. Näitä palveluja ovat verkkokauppa, kuluttajapankkipalvelut, sähkökirjat, sähköisen viestinnän palvelut ja pääsy audiovisuaaliseen mediaan. Lisävaatimuksia ei siis suoraan sovellettaisi kaikkiin verkkoalustoihin.

Esteettömyysdirektiivi sallii vetoamisen poikkeukseen (kohtuuton rasite), jos vaatimuksen noudattaminen aiheuttaa talouden toimijalle liian suuren taloudellisen rasitteen. Talouden toimijan tulee tehdä arvio ja ilmoittaa poikkeukseen vetoamisesta valvovalle viranomaiselle. Digipalvelusäädöksen muutoksessa jää epäselväksi, voiko verkkoalustan tarjoaja vedota poikkeukseen ja mille viranomaiselle ilmoitus tehtäisiin, ja edelleen, kenellä olisi toimivalta puuttua mahdollisiin puutteisiin tehdyssä arviossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Veli-Mikko Niemi
Osastopäällikkö

Emilia Sormunen
Hankepäällikkö

[1] Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) 2 § 3 kohta